

візуальних документів (аудіо-книги, відеофільми, музичні диски); фондів мультимедійних ресурсів (електронні книги, компакт-диски з різних галузей знань).

Послуги бібліотеки сімейного читання: інформаційно-бібліографічне обслуговування, дистанційне й довідково-консультативне, юридичне й психологічне, навчання (комп'ютерні курси), інтернет-спілкування, культурно-дозвільні й інтелектуально-розвиваючі комплекси (гуртки, клуби, студії за інтересами, театральна, художня майстерність, дизайн, музичні, лінгвістичні клуби).

Заходи для всіх користувачів бібліотеки сімейного читання: організація спільних акцій для дітей і батьків, для старших членів родини; розширення можливостей бібліотеки сімейного читання: за допомогою співробітництва з іншими організаціями (культури, освіти, бізнесу), здійснення разом з ними культурних, освітніх, інформаційних і інших програм, проектів, спрямованих на залучення до читання.

Таким чином, відродження традицій сімейного читання – одне з головних завдань сьогодення. Необхідно використовуючи досвід минулих років, традиції української культури, підіймати його на новий рівень, зусиллями сім'ї та бібліотеки сприяти єдності, між поколіннями. Книга залишається основним надбанням культури, яке завдяки Інтернету отримало новий канал розповсюдження і може на іншому рівні поєднати інтереси родини. Традиційні та інноваційні напрями роботи стосовно сімейного читання необхідно впроваджувати бібліотекам в свою діяльність та залучати до цього процесу читацький актив.

Список джерел інформації

1. Батькам про сімейне читання. [Електронний ресурс] : сайт системи бібліотек для дітей м. Дніпропетровська. – Режим доступу : http://www.childlib.dp.ua/parents_ukr.php.
2. Горева Г. Н. Биографический метод изучения читателей : автореф. дис... канд. пед. наук / Г. Н. Горева. – Л. : ЛГИК, 1976. – 15 с.
3. Новий ракурс діяльності дитячих бібліотек: стратегія організації сімейного читання. [Електронний ресурс] : матеріали семінару. – Режим доступу : <http://child.iatp.org.ua/met7.htm>.
4. Томашова Е. Н. Формирование круга чтения школьников – актуальная теоретическая и практическая проблема / Е. Н. Томашова // Дифференцированное руководство чтением детей. – Л. : ЛГИК, 1983. – С. 161–162.

УДК 025.5.001.76

Ніколаєнко Наталія Миколаївна,

директор Наукової бібліотеки

Харківської української інженерно-педагогічної академії

Рибальченко Олена Миколаївна,

учений секретар Наукової бібліотеки

Харківської української інженерно-педагогічної академії

УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БІБЛІОТЕКИ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН

Інформація сьогодні поступово перетворюється на найважливіший ресурс людства. Її ефективне використання передбачає вдосконалення процесів управління цим ресурсом і управління процесом збору, надання в користування джерел інформації та введенням в обіг необхідних інформаційно-аналітичних продуктів. Тенденції розвитку бібліотечного обслуговування говорять про подальше збільшення частки інформаційно-аналітичних продуктів і послуг в бібліотечному виробництві. В даний час реальні потреби користувачів в такій інформаційній підтримці чітко окреслилися: їм потрібні інформаційні продукти, що містять не тільки окремі інформаційні видання або дані, але й аналітичні висновки та прогнози, які дають можливість приймати кваліфіковані рішення.

У цьому контексті корисним буде досвід Наукової бібліотеки Української інженерно-педагогічної академії (НБ УІПА), яка у своїй діяльності приєдналася до вузівської стратегії з підвищення показників УІПА в міжнародних рейтингах (Webometrics, Scopus, Google Scholar) та просуванню наукового надбання УІПА в національні та світові науково-інформаційні системи. Дана стратегія передбачає розвиток інформаційно-аналітичної діяльності, пов'язаної з моніторингом світового наукового інформаційного потоку, аналізом рівня цитування вчених та індексів впливу періодичних видань академії, просуванням наукових праць (періодики, матеріалів наукових конференцій, монографій) у світові бібліо- та науково метричні бази даних (БД). Це передбачає активізацію роботи в напрямку розвитку інтелектуальних технологій, зближення бібліотечної діяльності з науково-дослідною, використання творчих та інноваційних підходів до інформаційно-аналітичної діяльності.

Позитивні тенденції в цьому напрямку можливі лише за умови якісного управління новою стратегією діяльності бібліотеки, що дає змогу бібліотеці бути лідером в організації та поширенні ініціатив наукової комунікації в академії.

Що вже зроблено нами і що ще належить зробити в цьому напрямку.

З ініціативи бібліотеки організовано EIAr UIPA – (Electronic Archive of Ukrainian Engineering Pedagogics Academy) - Електронний архів Української інженерно-педагогічної академії. Репозиторій EIAr UIPA, реалізований на базі відкритого програмного коду DSpace, був введений в дослідну експлуатацію в 2012 р. і станом на 01.03. 2015р. налічує 3772 документи. Це повні тексти статей з фахових збірників наукових праць академії, монографії, підручники, навчальні і навчально-методичні посібників, методичні вказівки, тези доповідей наукових конференцій. Про затребуваність документів, представлених у ньому, свідчать статистичні показники їх використання – за два роки документи були завантажені більше 15 тис. разів користувачами з понад 50 країн світу. Сьогодні перед науковцями академії ставиться завдання з активізації наповнення документів

репозиторію. Завдання бібліотеки – ширше популяризувати важливість і переваги відкритого доступу до результатів наукової діяльності вчених.

Зусиллями бібліотеки здійснюється просування збірників наукових праць УПА «Проблеми інженерно-педагогічної освіти», «Машинобудування» в національні та світові науково-інформаційні системи. Ця робота ведеться в чотирьох напрямках:

- Реєстрація журналів та участь у загальнодержавних і регіональних корпоративних проектах НБУ ім. В.І. Вернадського «Наукова періодика України», «Україніка наукова», у формуванні галузевої реферативної БД з психолого-педагогічної тематики. З цією метою збірники наукових праць проходять аналітико-синтетичну обробку в НБ, а повні тексти їх розміщуються на інтернет-порталі НБУВ «Наукова періодика України» та відповідно на сайті ДНПБ України ім. В.Сухомлинського.

- Реєстрація журналів в міжнародних базах даних. У 2014 фахові видання «Проблеми інженерно-педагогічної освіти», «Машинобудування» зареєстровані в міжнародному каталозі «Ulrich's Periodicals Directory», в тому числі був укладений договір про співпрацю з Науковою електронною бібліотекою e-LIBRARY.RU і розміщено наукові збірники на цій платформі. Підготовкою випусків журналів у форматі XML в онлайн-вій програмі розмітки Articulat займаються співробітники бібліотеки.

- Участь у роботі з приведення збірників наукових праць академії у відповідність до критеріїв відбору до БД Scopus і Web of Science. Приведенням більшості елементів даних, що містяться в фахових виданнях у відповідність до критеріїв відбору Scopus і Web of Science займаються відповідальні редактори фахових журналів УПА за інформаційної підтримки співробітників бібліотеки. Ними відредаговані і доповнені вимоги до авторів публікацій, які розміщені на сайті академії у розділі «Наукова діяльність. Збірники наукових праць». Бібліотека забезпечує редагування індексів УДК, пристатейних бібліографічних списків літератури, і здійснює підготовку бібліографії на латиниці (References), використовуючи стандарт Harvard referencing system Harvard style.

- Створення сайтів фахових видань є одним з основних критеріїв відбору в міжнародні бази даних в тому числі і БД Scopus. Бібліотека виступила ініціатором створення сайту збірників наукових праць УПА «Проблеми інженерно-педагогічної освіти» та «Машинобудування» на платформі Open Journal System (OJS). Сьогодні редакції збірників наукових праць УПА за інформаційної підтримки НБ активізують діяльність з он-лайн інтеграції у світовий науковий Інтернет-простір і проводять апробацію цієї платформи. У подальшому планується підключитися до нового загальнодержавного порталу «Наукова періодика України», який підтримується і керується Асоціацією користувачів науково-освітньої системи УРАН.

З метою формування знань про бібліометричні методи оцінки ефективності наукових досліджень та розвитку навичок роботи з електронними ресурсами наукової інформації для вчених і співробітників УПА бібліотека проводить певну цілеспрямовану роботу.

На сайті НБ організовано розділ «Науковцям», в якому знайшла відображення інформація про «Українські часописи у SCOPUS», «Російські часописи у SCOPUS», «Наукометричні бази даних», «Реєстрація вчених у міжнародному реєстрі ORCID», «Наукова Періодика України».

Готується до оприлюднення підготовлених бібліотекою межах виконання науково-дослідної роботи «Системна організація інформаційно-бібліографічної забезпечення розвитку інженерно-педагогічної освіти» електронний ресурс «Інформаційні та бібліотечно-бібліографічні знання на допомогу інженеру-педагогу» з методичними рекомендаціями щодо використання інформаційних та бібліотечно-бібліографічних ресурсів галузевої спрямованості. Один з розділів цього ресурсу – «Застосування наукометричних і бібліометричних засобів при вирішенні інформаційно-пошукових завдань» створений для більш поглибленого ознайомлення зі світом інформаційно-бібліографічних знань для авторів-науковців. У ньому розкрито поняття сучасних бібліометричних і наукометричних баз даних, такі як імпаکت-фактор, індекс цитування, індекс Гірша, рейтинги установ і вчених тощо.

В Науковій бібліотеці для референтів кафедр організовані і постійно діють семінари з інформаційно-аналітичної діяльності, на яких обговорюються питання впливу публікаційної активності авторів-науковців на рейтинги академії в Scopus, Webometrics та Українському індексі наукового цитування (УІНЦ), визначаються шляхи їх підвищення. Тематика семінарів уточнюється залежно від побажань учасників. Під час роботи одного з таких семінарів були обговорені сучасні вимоги до наукових публікацій: міжнародні системи транслітерації, складання пристатейних списків літератури в романському алфавіті (латиницею), реєстрація авторів-науковців у цифровому ідентифікаторі ORCID, тощо.

Бібліотека постійно ініціює підвищення інтернет-активності співробітників кафедр шляхом розміщення публікацій в архіві EIAg UIPA - (Electronic Archive of Ukrainian Engineering Pedagogics Academy), в періодичних виданнях, індексованих системою Scopus, e-LIBRARY.RU, «Наукова Періодика України» Scientific Periodicals of Ukraine (Науково-видавничої інфраструктури УРАН), реєстрації міжнародному реєстрі унікальних ідентифікаторів вчених ORCID і проводить роботу по залученню авторів до створення свого профілю в ньому.

Також бібліотека долучилася до участі вчених кафедр у проєкті «Бібліометрика української науки» шляхом створення бібліометричних профілів (портретів) вчених на платформі Google Scholar. Співробітниками бібліотеки на платформі Google Scholar створено і зареєстровано на сайті «Бібліометрика української науки» профілі ректора і проректорів академії. Планується продовження роботи з поширення ініціатив наукової комунікації в академії шляхом організації сектора інформаційно-аналітичної роботи та організації науково-дослідної зони в бібліотеці.

Таким чином, наявність інформаційно-аналітичної діяльності в бібліотеці в умовах комплексних змін інформаційного середовища трансформує бібліотечну установу в центр соціальних комунікацій. Управління цією діяльністю, при збереженні базових функцій бібліотеки академії, пов'язаних з інформаційним

забезпеченням наукового та освітнього процесів УПА, посилює роль Наукової бібліотеки у вирішенні завдань, що стоять перед ВНЗ на сучасному етапі.

Список джерел інформації

1. Колесникова Т. А. Интеграция украинской отраслевой научной периодики в мировое научно-информационное пространство: проблемы и решения / Т. А. Колесникова // Наука та прогрес транспорту. Вісник Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. – 2013. – № 6. – С. 7–22.

УДК 025.5:378:004.81

Пасмор Надія Петрівна,

канд. пед. наук, директор наукової бібліотеки,

Журавель Наталія Миколаївна,

бібліограф I категорії наукової бібліотеки,

Зарвирог Ірина Павлівна,

бібліограф I категорії наукової бібліотеки

Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

пошт. адреса: НЮУ ім. Ярослава Мудрого, вул. Пушкінська, 7, м. Харків, 61024,

Україна

конт. тел.: 704-11-58, 704-92-13

e-mail: jur_libr@mai.ru

КОГНІТИВІЗАЦІЯ В БІБЛІОТЕЧНИХ ПРОЦЕСАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬО-НАУКОВИХ ПОТРЕБ

Сучасному соціуму притаманні такі риси, як глобалізація, гіперконкуренція, надшвидка зміна технологій, соціальна самоорганізація тощо. Це проникає в усі сфери діяльності і зумовлює еволюційні процеси. За таких трансформацій пізнання, вивчення, усвідомлення, розумне сприйняття і переробка зовнішньої інформації, тобто когнітивність, стали трендовими фішками в сучасній бібліотечній практиці вишів. Головним завданням університетських бібліотек як основних структурних підрозділів вузу є формування адекватної сучасним освітньо-науковим потребам інноваційної інформаційно-комунікаційної інфраструктури ВНЗ. Активне використання комп'ютерно-програмних систем, новітніх засобів обробки потоків наукової та навчальної інформації, автоматизація створення електронних каталогів та забезпечення вільного доступу до пошукових сервісів, формування інтелектуальних баз даних власної генерації, придбання електронних ресурсів відіграє важливу роль у побудові високотехнологічного інформаційного університетського ландшафту як оригінального середовища отримання знань.

Когнітивізація (від лат. *cognitio* – знання, пізнання) [7, с. 304] бібліотечних процесів пов'язана з інтенсифікацією та диверсифікацією засобів освітньої, наукової діяльності. Тому участь бібліотеки у розробці та запровадженні наукових банків даних, електронно-освітніх ресурсів, навчально-методичних комплексів,